

Et lite fotballfaglig drypp (Kristian Holm Carlsen 2019)

Fotball er en kompleks idrett, og kampen avgjøres av både individuelle, relasjonelle og kollektive/strukturelle ferdigheter i et dynamisk spill-motspill klima¹. En måte å skaffe seg oversikt over denne kompleksiteten er å benytte kampanalyse². I dag finnes det uttallige selskaper som tilbyr klubber mengder av statistikk, og de fleste toppklubber har flere ansatte som jobber med analyser. En utfordring er å velge ut de riktige variablene, og å relatere statistikk til konkrete fotballferdigheter som spillerne forstår og kan lære seg selv. I den forbindelse ønsker jeg å presentere en potensiell effekt av at spillerne lærer seg ferdigheten ”å falle av tidsnok”.

I 2017 gjennomførte jeg en enkel kampanalyseundersøkelse av alle mål i åpent spill i VM 2010 og 2014³. Der kom det fram at ved 65 % av målene gjorde spillerne dårlige valg defensivt, og disse valgene kunne kategoriseres i seks ferdigheter. En av disse ferdighetene var å falle av tidsnok. Følgelig ønsket jeg å undersøke denne konkrete ferdigheten for alle mål i åpent spill i VM 2018. Klippene er hentet fra FIFA: <https://www.fifa.com/worldcup/videos/all-goals/>.

Av de 167 publiserte målene ble 71 mål (43 %) på dødball ekskludert. Det betyr at jeg satte igjen med 96 mål som jeg analyserte i henhold til ferdigheten ”å falle av tidsnok”, samt tre andre tilsvarende konkrete ferdigheter. Resultatet indikerer at ved nesten 1 av 5 mål falt nærmeste tredjeforsvarer (3F) av for sent, se eksempel <https://www.fifa.com/worldcup/videos/lionel-messi-goal-nigeria-argentina?autoplay=1>. Totalt sett var dårlige valg på de fire analyserte ferdighetene involvert i nesten 60 % av målene. Og selv om dette ikke automatisk betyr at lag kan slippe inn nesten 20 % færre mål ved at spillerne lærer å falle av tidsnok⁴, gir det grunn til å spørre om vi er flinke nok til å fokusere på ferdigheter som har størst innvirkning på kamputfallet. Deretter blir spørsmål om vi er dyktige nok til å velge en opplæring som resulterer i mest mulig læring på kortest mulig tid. Grunnen til at jeg stiller disse spørsmålene er flere trenere har erfart at junior- og senior toppspillere bruker svært kort tid på å lære slike konkrete ferdigheter. Stort sett snakker vi om at de trenger å øve spesifikt på dette i noen få uker for å mestre det så å si 100 %. I tillegg holder det som regel å øve på den konkrete ferdigheten i form av en problemstilling, men det er også mulig å gi tips om valg av grunnstilling, fotbladstilling og å bruke kryssteget⁵. Hvordan spillerne skal lære seg selv denne ferdigheten er utenfor tema for denne lille fagartikkelen. Uansett er ikke alt som er effektivt så veldig nytt. Sokrates oppsummerte en fellesnevner ved flere læringsteorier i sitatet: *“I cannot teach anybody anything. I can only make them think.”*

Trenere legger ned masse arbeid for at laget skal vinne fotballkamper. Erfaringen de bygger beslutningene på er også ofte enorm. Samtidig er det viktig å utfordre eksisterende tanker. Dette var også bakgrunnen for at jeg skrev en kunnskapsbok om fotball med flere 100 slike konkrete ferdigheter i henhold til alle de fire spilldimensjonene. Resultatene fra denne undersøkelsen indikerer at en slik konkret tilnærming til ferdighetsutvikling i fotball kan ha noe for seg.

¹ Kilder: Bergo et al. 2002; Carlsen 2002 & 2018; Dreier, Morisbak & Skarsfjord 2009; Eggen 1999; Giske 2001; Olsen 2011; Ronglan 2000.

² Kilder: Brackenridge & Alderson 1983; Larsen 1992 & 1997; Larsen, Olsen & Semb 1996; Olsen 2011; Olsen & Larsen 1997; Olsen, Semb & Larsen 1994; Tenga 2010.

³ Kilde: Carlsen, K. H. (2017). How can we reduce the number of conceded goals in football? Oslo: FfK.

⁴ Motsatt vil det trolig også medførte noen færre dødballer mot med påfølgende scoring, samt overgangsmuligheter.

⁵ Kilder: Giske 1997, 2008 & 2012.

Litteraturliste

- Bergo, A., Johansen, P.A, Larsen, Ø. & Morisbak, A. (2002). *Ferdighetsutvikling i Fotball – handlingsvalg og handling*. Oslo: Akilles
- Brackenridge, C. & Alderson, J. (1983). *Match analysis*. Coaching Foundation publication
- Carlsen, K.H. (2002). *Lederskap i Fotball. En teoretisk og empirisk analyse av elitetreneres fotballfilosofi og lederskapsfilosofi*. Hovedfagsoppgave. Oslo: Norges idrettshøgskole
- Carlsen, K.H. (2018). *Min fotballfilosofi – Kunnskapsboka om fotball som kan gi din klubb eller nasjon en overlegen utviklingsprosess*. Oslo: FfK
- Dreier, S., Morisbak, A. & Skarsfjord, T. (2009). *Fotballferdigheten*. Oslo: Akilles forlag
- Eggen, N.A. (1999). *Godfoten: Samhandling – veien til suksess*. Oslo: Aschehoug
- Giske, A. (1997). *1.forsvarer – Individuell taktikk. Ben- og kroppstillinger. Fordeler og ulemper*. Trener III-oppgave. Oslo: NFF 1996/97.
- Giske, A. (2008). Kontrollforsvar: Kontroll på lengderetningen.
<http://www.trenerforeningen.no/printfriendly.asp?id=663>, 16.12.2008
- Giske, A. (2012). Jakten på oppdagelser og myter. *Fotballtreneren Spesial*, nr. 1 – 2012, s. 11-20
- Giske, R. (2001). *Individuelle handlingsvalg i lagballspill. En teoretisk og empirisk analyse*. Doktorgradsavhandling. Oslo: Norges idrettshøgskole
- Larsen, Ø. (1992). *Angrep og effektivitet: En teoretisk analyse av angrep og effektivitet, samt en kampanalyseundersøkelse av breakdown-periodens egenart og muligheter i forhold til effektivitet i EM-88*. Hovedfagsoppgave. Oslo: Norges idrettshøgskole
- Larsen, Ø. (1997). *Kurs i bevegelsesanalyse – ballspill, MF – Trenerstudiet*. Oslo: Norges idrettshøgskole
- Larsen, Ø., Olsen, E. & Semb, N.J. (1996). *Kamp og Spilleranalyse – En innføring*. Oslo: NIH, NFF
- Olsen, E. (2011). *Spill effektiv fotball. Drillos fotballfilosofi*. Oslo: Kagge Forlag AS
- Olsen, E. & Larsen, Ø. (1997). Use of Match Analysis by Coaches. In: *Science and Football III*, (eds. T. Reilly, J. Bangsbo & M. Hughes). London: E & FN Spon, 209-220
- Olsen, E., Semb, N. & Larsen, Ø. (1994). *Effektiv fotball*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag
- Ronglan, L.T. (2000). *Gjennom sesongen: En sosiologisk studie av det norske kvinnelandslaget i håndball på og utenfor banen*. Doktorgradsavhandling. Oslo: Norges idrettshøgskole
- Tenga, A. (2010). *Reliability and validity of match performance analysis in soccer: a multidimensional qualitative evaluation of opponent interaction*. Dissertation from the Norwegian School of Sport Science.